

VALJANOST, POSTOJANJE I DJELOVNIŠTVO NORME

Izv. prof. dr. sc. Luka Burazin

Literatura:

R. Guastini, *Sintaksa prava* (2018), str. 233-247

VALJANOST

- (ne)valjan(a) može biti: norma, normativni postupak, pr. izvor (dokument), odredba, akt primjene norme, akt privatne autonomije, ugovorna odredba...
- norma je valjana ako je stvorena pridržavanjem svih (formalnih i supstancijalnih) normi kojima se uređuje njezino stvaranje i ograničava njezin mogući sadržaj
 - a) sukladnost strukturno nadređenim n. o proizvodnji
 - b) spojivost s materijalno nadređenim normama

VALJANOST

1) formalna valjanost

- proizvedenost od nadležnog organa
- proizvedenost u propisanom postupku

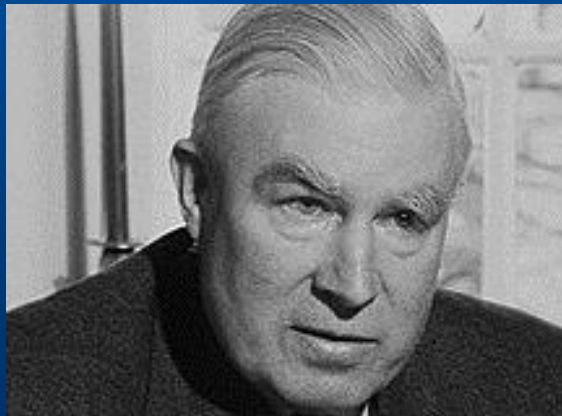
2) materijalna valjanost

- (izostanak ne)spojivost(i) s materijalno nadređenim normama kojima se ograničava ili predodređuje sadržaj norme

➤ valjanost označava odnos jedne norme s drugim (formalno i supstancijalno nadređenim) normama

POSTOJANJE

- u teoriji prava često se poistovjećuje valjanost i postojanje (Kelsen)
- postojanje označava odnos pripadanja norme pravnom poretku (Alchourrón, Bulygin, Ferrajoli, von Wright)

Georg Henrik von Wright
(1916-2003), Finska

Eugenio Bulygin (1931-)
Argentina

Luigi Ferrajoli
(1940-), Italija

POSTOJANJE

- *pravno* i *činjenično* postojanje norme
 - norma je jezični entitet!
 - razlika između formuliranja norme i njezinog uvođenja u pr. poredak
 - npr. zakon na snazi i prijedlog zakona

POSTOJANJE

- odnos valjanosti i postojanja
- 1) "postojeće" norme, ali ni valjane ni nevaljane
 - npr. norme prvog ustava
- 2) "postojeće" norme, ali nevaljane
 - npr. norme neustavnih zakona ili nezakonitih uredbi
- dovoljan uvjet postojanja = formalna valjanost
- uvjet valjanosti = sukladnost formalno nadređenim normama i spojivost s materijalno nadređenim normama

DJELOVNOST

- 1) sposobnost provođenja pr. učinaka
 - kvalifikacija č.s., stjecanje ili gubitak prava, nametanje sankcije
 - unatražno djelovanje, djelovanje *inter partes* i *erga omnes*
- 2) primjenljivost
 - obveza primjene od strane sudskih i upravnih organa

– dovoljan uvjet djelovnosti u pravilu je postojanje norme, a ne njezina valjanost

DJELOVNOST U VREMENU

- 1. problem: *trenutak* od kojega sudski i upravni organi trebaju primjenjivati norme odnosno *trenutak* od kojega ih više ne smiju primjenjivati
 - stupanje na snagu
 - čl. 90., st. 3. URH: osmi dan od dana objave; *vacatio*
 - gubitak snage
 - poništenje
 - sudski akt
 - unatražnodjelujuće
 - ukidanje
 - rezultat političke odluke zakonodavca
 - izričito i prešutno
 - u pravilu nije unatražnodjelujuće

DJELOVNOST U VREMENU

- 2. problem: *na koja se činjenična stanja ili sporove norma može primijeniti*
 - č.s. nastala nakon stupanja na snagu norme
 - načelo zabrane unatražnog djelovanja zakona i drugih propisa (čl. 90., st. 4. URH)
 - iznimka: unatražno djelovanje pojedinih odredbi zakona iz posebno opravdanih razloga (čl. 90., st. 5. URH)
 - kada ukidanje ne djeluje unatražno, ukinute norme i dalje se primjenjuju na č.s. nastala do njihova ukidanja

POGREŠNOST

– formalna pogrešnost

- kada norma nije u skladu s normama koje uređuju njezinu proizvodnju
- pogrešnost kao *posljedica* kršenja norme o proizvodnji
- Ako kršenje n. o pr. pr., onda formalna pogrešnost.

– materijalna (supstancijalna) pogrešnost

- kada norma nije u skladu s normama kojima se ograničava njezin sadržaj
- pogrešnost kao *posljedica* nespojivosti s materijalno nadređenim normama
- Ako materijalna nespojivost, onda materijalna pogrešnost.

POGREŠNOST

- pogrešnost kao *uzrok* (ili *razlog*) nevaljanosti
 - Ako nadležni organ i propisani postupak (formalna sukladnost), onda je norma formalno valjana.
 - Ako nenadležni organ i/ili nepropisani postupak (fomalna pogrešnost), onda je norma formalno nevaljana.
 - Ako spojivost s višim normama (materijalna spojivost), onda je norma materijalno valjana.
 - Ako nespojivost s višim normama (materijalna pogrešnost), onda je norma materijalno nevaljana_{r1}

NEVALJANOST

- ❖ *formalna* nevaljanost – norma opterećena formalnom pogrešnošću
- ❖ *materijalna* nevaljanost – norma opterećena materijalnom pogrešnošću
- *izvorna* nevaljanost – nevaljanost od trenutka nastanka norme
 - i formalna i materijalna
- *naknadna* nevaljanost – nevaljanost od nekog kasnijeg trenutka
 - isključivo materijalna
 - *tempus regit actum*

NEPOSTOJANJE

- nepostojeća norma = ne pripada pr. poretku
- postojeća, ali nevaljana norma → *poništiva*
 - odluka suda konstitutivna (poništenje)
- nepostojeća norma → *ništetna*
 - s ništetnim se poslovima "postupa kao da nisu sklopljeni, kao da pravno ne postoje" (Klarić, Vedriš, *Građansko pravo*)
 - Smerdel: ako bi neki akt pod nazivom 'zakon' donijelo neko drugo tijelo, a ne HS, predsjednik RH ne bi bio dužan pokrenuti postupak ocjenjivanja ustavnosti zakona pred US, nego bi imao pravo odbiti proglasiti takav akt jer on *i nije zakon* (Smerdel, UUEH, str. 127)₁₃
 - odluka suda deklaratorna (utvrđenje ništetnosti)

(NE)VALJANOST AKATA, ODREDBI I NORMI

- formalna valjanost je svojstvo **akata**
 - kršenje n. o proizvodnji → nevaljanost akta (→ nevaljanost odredbi → nevaljanost normi)
- materijalna valjanost je svojstvo **normi**
 - (ne)spojivost (proturječje, suprotnost) je odnos između značenja
 - jedna odredba → više normi
 - proglašenje nevaljanosti jedne od normi izraženih istom odredbom
- materijalna valjanost je *i* svojstvo **odredbi**
 - kada su sve norme izražene istom odredbom nevaljane

HVALA NA POZORNOSTI!

K R A J